

Резюме

Назимо Е. В. Базовые элементы трудового права в современном законодательстве Латвии в сфере научной, исследовательской и преподавательской деятельности.

В данной статье автор осуществляет рассмотрение норм трудового права Латвии в сфере научной, исследовательской и преподавательской деятельности, устанавливает и обосновывает межотраслевой характер, присущий им, а также степень их соответствия содержания правовых норм и рекомендательных положений ряда универсальных международных и общеевропейских региональных документов в сфере регулирования научной, исследовательской и преподавательской деятельности.

Ключевые слова: сфера научной, исследовательской и преподавательской деятельности, трудовое право, труд, ученый, исследователь, преподаватель, Закон Латвии, социально организованные институты (сообщества), права и обязанности в сфере трудовых отношений.

Summary

Nazymko O. The basic elements of labor law in the present Latvian legislation on scientific, research and teaching activities.

In the present paper the author reveals, adduces, and considers basic, backbone normative elements of labor law which are objectively reproduced in the present, effective Latvian law sources on scientific, research and teaching activities. The author considers content of mentioned Latvian national legal norms, establishes and proves their apparent inter-branch character and the extent of their concordance to content of legal norms and recommendations of the set of international universal and pan-European regional instruments on scientific, research and teaching activities.

Key words: scientific, research and teaching activities, labor law, work, scientist, researcher, teacher, Act of Latvia, socially-based institutions (communities), labor rights and duties.

УДК 346.91

О. Г. ХРИМЛІ

Олександр Геннадійович Хримлі, кандидат юридичних наук, докторант Інституту економіко-правових досліджень НАН України

ПОНЯТТЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕТОРІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Законодавство України надає інвестору можливість захистити свої права за допомогою звернення в судові органи. Питанню судового захисту прав приділяють увагу такі вчені, як: М. В. Амельченко, І. М. Злакоман, О. А. Ломакіна, Д. М. Притика, Є. А. Таликін, В. С. Щербіна та інші. Але разом із цим мають місце проблеми як теоретичного, так і практичного плану, що нині залишилися не вирішеними.

Мета цієї статті – на основі аналізу теоретичних наробок і законодавства України запропонувати авторське визначення терміна «судовий захист прав інвесторів у сфері господарювання».

Передусім необхідно з'ясувати, які інвестиційні спори у сфері господарювання підлягають вирішенню в судовому порядку.

«Господарський спір – це правовий конфлікт, що виникає при створенні, організації діяльності та ліквідації суб'єктів господарювання, а також в сфері здійснення та управління господарською діяльністю, з приводу взамовиключних матеріальних суб'єктивних прав чи інтересів сторін, що може ускладнюватись за рахунок додаткових (адміністративного, податкового, земельного) елементів, і підлягає розгляду та вирішенню в порядку позовного провадження у господарському судочинстві»¹. Тобто, йдеться про спори, пов'язані зі створенням суб'єкта господарювання, здійсненням діяльності суб'єктом господарювання, припиненням діяльності суб'єктом господарювання.

Згідно з п. 3 ст. 19 Закону України «Про інвестиційну діяльність»² спори, що виникають в результаті здійснення інвестиційної діяльності, розглядаються відповідно судом або третейським судом. Крім цього, у п. 7 постанови Пленуму Вищого Господарського Суду України від 24 жовтня 2011 р. № 10 «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам»³ вказано, що відповідно до частини першої ст. 26 Закону України «Про режим іноземного інвестування»⁴ спори між іноземними інвесторами і державою з питань державного регулювання іноземних інвестицій та діяльності підприємств з іноземними інвестиціями підлягають розгляду в судах України, якщо інше не визначено міжнародними договорами України. За змістом ст.ст. 1 та 12 ГПК України⁵ господарським судам підвідомчі справи у відповідних спорах, якщо інше не визначено міжнародними договорами України. справи в усіх інших спорах, не зазначених у частині першій цієї статті, підлягають розгляду в судах та/або в господарських судах України, або за домовленістю сторін у третейських судах, у тому числі за кордоном.

О. А. Ломакіна зазначає, що узагальнення підстав виникнення інвестиційних спорів дає змогу зробити висновок, згідно з яким найбільш поширеними підставами є:

- невиконання Україною взятих зобов'язань за укладеними договорами (наприклад, неправомірна затримка судна «Херсонес» і тим самим порушення договору між німецькою компанією «Інмаріс» та Керченським державним технологічним університетом);
- несвоєчасне реагування центральних органів виконавчої влади України на пропозиції іноземних інвесторів щодо досудового врегулювання проблемних питань з іноземним інвестором (наприклад, справа за позовом ТОВ «АМТО»);
- невиконання зобов'язань, взятих на себе українською стороною за мирними угодами;
- довготривала процедура розгляду національними судами справ за участю іноземного суб'єкта інвестування;
- недосконала та довготривала процедура виконання судових рішень органами державної виконавчої служби України;
- недотримання заінтересованими органами та організаціями вимог Порядку здійснення захисту прав та інтересів України під час урегулювання спорів, розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ за участю іноземного суб'єкта та України, затвердженого Указом Президента України від 11 вересня 2006 р. № 745/2006, в частині своєчасного надання інформації та матеріалів відповідальному органу⁶.

Г. А. Кравчук зазначає, що предметом розгляду спорів, які розглядаються господарськими судами за участю іноземних інвесторів, найчастіше є: стягнення заборгованості за продукцію, товари, послуги; розірвання та визнання недійсними договорів підряду, оренди, купівлі-продажу тощо; захист права власності; визнання недійсними рішень загальних зборів товариств та інші спори з корпоративних відносин; визнання недійсними рішень АМК України; землекористування; банківська діяльність; захист інтелектуальної власності тощо⁷.

І. М. Злакоман вказує, що кваліфікуючими ознаками інвестиційних спорів слід вважати: предмет спору, за яким визначається, що спір виник з підстав, пов'язаних із порушеннями інвестиційних правових відносин; суб'єктний склад учасників спору, за яким хоча б один з учасників спору має бути пов'язаним з інвестуванням; специфічні способи вирішення спору⁸.

На думку С. І. Крупко, при класифікації інвестиційних спорів можливо використовувати критерій характеру вимоги, критерій підстави виникнення спору і критерій предмета спору. За характером вимоги інвестиційні спори поділяються на: приватноправові, публічно-правові і змішані. Спори про відшкодування збитків, про стягнення неустойки, про внесення змін до інвестиційної угоди носять характер приватноправових. До публічно-правових спорів відносять спори про дотримання принципів експропріації, про дотримання принципів виплати компенсації, встановлених міжнародними договорами – міжурядових угодах про заохочення і взаємний захист капіталовкладень, про надання режиму найбільшого сприяння. Як правило, інвестиційні спори мають змішаний характер, коли інвестор (іноземний) одночасно висуває вимоги публічно-правового і приватноправового характеру⁹. На нашу думку, спірним є поділ інвестиційних спорів на: приватноправові, публічно-правові і змішані, оскільки інвестиційні спори мають одночасно ознаку публічно-правового і приватноправового характеру.

Проведений аналіз дає змогу згрупувати інвестиційні спори та запропонувати наступні категорії інвестиційних спорів у сфері господарювання, які підлягають вирішенню в судовому порядку: 1) спори, що пов'язані з інвестиційною діяльністю в сфері господарювання, які виникають на будь-якій стадії здійснення господарської діяльності інвесторами; 2) спори між іноземними інвесторами і державою з питань державного регулювання іноземних інвестицій та діяльності підприємств з іноземними інвестиціями.

Доцільно зазначити, що спори, які пов'язані зі створенням суб'єкта господарювання, здійсненням діяльності суб'єктом господарювання, припиненням діяльності суб'єктом господарювання можуть розглядатися господарськими, адміністративними та судами загальної юрисдикції. Водночас «не виправдовує себе віднесення господарських за своїм змістом і правовою природою спорів (податкових, щодо визнання недійсними актів державних та інших органів тощо), з огляду лише на ознаку їх «публічності», до підвідомчості адміністративних судів»¹⁰. Вилучення господарсько-управлінських спорів із юрисдикції господарського суду веде до недостатнього врахування особливостей господарювання.

І. М. Злакоман зазначає, що інвестиційний спір за своєю природою є господарським спором. Враховуючи характер судового інвестиційного спору та потреби ефективного, оперативного і фахового його вирішення, І. М. Злакоман обґрунтовує необхідність віднесення його до виключної підвідомчості спеціалізованим господарським судам України¹¹.

Г. А. Кравчук переконаний, що на цей час господарські суди навіть в умовах постійних трансформаційних процесів ефективно забезпечують захист законних прав та інтересів суб'єктів господарювання, зокрема іноземних інвесторів та підприємств з іноземними інвестиціями. Свідченням цього є відсутність рішень Європейського суду за наслідками розгляду відповідних спорів господарськими судами. Попри різноманітність форм судового захисту, передбачених для іноземних інвесторів, на практиці найбільш популярним способом захисту порушених прав та охоронюваних законом інтересів серед іноземних інвесторів залишається звернення до господарських судів. Впевненість у тому, що законні інтереси кожного будуть захищені судом у повній відповідності до букви закону, є однією із головних складових сприятливого бізнес-клімату, зокрема інвестиційного, а отже, запорукою розбудови економічно успішної країни. Саме тому важливим чинником для захисту прав іноземного інвестора є гарантія захисту їхніх прав та інтересів у судовому порядку. Кількість розглянутих справ, яка постійно зростає, за участю іноземних інвесторів та коло питань, що оперативно вирішувалися господарськими судами під час їхнього розгляду, засвідчують належне забезпечення ними

всебічного правового захисту порушених або оспорюваних прав і охоронюваних законом інтересів іноземних інвесторів, зокрема іноземних суб'єктів господарювання¹².

Цілком погоджуючись з думкою І. М. Злакомана і Г. А. Кравчука, автор вважає за доцільне проаналізувати особливі риси захисту прав інвесторів у господарському процесі. У ст. 1 ГПК України вказується, що підприємства, установи, організації, інші юридичні особи, громадяни, що здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, і які в установленому порядку придбали статус суб'єкта підприємницької діяльності, мають право звернутися до господарського суду відповідно до встановленої підвідомчості господарських справ за захистом своїх порушених або оспорюваних прав та інтересів, що охороняються законом, а також для застосування передбачених даним кодексом заходів, спрямованих на запобігання правопорушенням¹³. Дана норма показує, що законодавець відносить до захисту прав суб'єктів господарювання й захист вже порушених або оспорюваних прав, а також застосування заходів, спрямованих на запобігання порушення. При цьому законодавець веде мову як про захист прав, так і про захист законних інтересів.

С. Л. Рабенко зазначає, що під судовою формою захисту прав суб'єктів господарювання розуміється діяльність уповноважених державою органів стосовно захисту порушених або оспорюваних прав. Сутність даної форми полягає в тому, що суб'єкт господарювання звертається за захистом до державних або інших компетентних органів, які уповноважені застосувати необхідні заходи для відновлення порушених прав та припинення правопорушень¹⁴.

На думку С. О. Таликіна, господарська процесуальна форма – це вид судової процесуальної форми і входить до цього більш широкого поняття. Разом із тим господарська процесуальна форма входить до іншого кола об'єктів порівняння, виділеного за принципом спрямованості на захист прав та інтересів суб'єктів господарювання¹⁵.

М. В. Амеленко, досліджуючи питання захисту прав суб'єктів господарювання у судовому процесі й виконавчому провадженні, визначає захист прав суб'єктів господарювання як забезпечення господарським судом і уповноваженими органами державної виконавчої влади відновлення порушених прав і застосування до правопорушників господарсько-правових санкцій¹⁶.

Як зазначає Д. М. Притика, доведено, що господарсько-судова форма захисту суб'єктивних прав, не зважаючи на схожість із загальносудовою формою захисту цивільних прав, істотно відрізняється від останньої: встановлена законом для господарського суду форма діяльності найбільш пристосована для розгляду і вирішення господарських спорів, повною мірою враховуючи вплив господарського суду на економіку України¹⁷.

Таким чином, у процесі господарсько-судової форми захисту суб'єктивних прав не тільки розглядається конкретний господарський спор, а й здійснюється вплив на господарську діяльність підприємців, що є сторонами спору, у цілому. Даний аспект також має важливе значення при визначенні суті поняття «судовий захист прав інвесторів у сфері господарювання».

Реальний захист конкретних порушених (оспорюваних) прав і визнаних законом інтересів повинен бути здійснено так, щоб це не завдало збитку економічному стану інвестора в цілому. І тут не можна не враховувати важливість реалізації у процесі захисту прав інвесторів специфічних принципів, характеристик господарського судочинства, властивих йому з моменту виникнення спеціального порядку розгляду економічних спорів. Зокрема, необхідність швидкого (своєчасного) розгляду спору. Відомо, що у сучасних економічних умовах навіть при винесенні відповідного рішення про захист порушеного права за умови невчасного вирішення спору суб'єктові інвестиційної діяльності може бути завдано значний економічний збиток. Отже, дана специфіка розгляду спорів, що витікають із господарських відносин, повинна знайти своє віддзеркалення у визначенні поняття «судовий захист прав інвесторів у сфері господарювання».

В. К. Мамутов зазначав, що при вирішенні господарських справ господарськими судами необхідно поряд з іншими способами тлумачення, давати й економічне тлумачення, тобто з'ясовувати економічний сенс норми, економічну мету, що мала на увазі у зв'язку з її ухваленням, економічні наслідки того чи іншого її розуміння¹⁸. І. Г. Побірченко зауважував, що виникнення господарських спорів в усіх випадках тією чи іншою мірою пов'язано з матеріальними, госпрозрахунковими інтересами організацій¹⁹.

Важливою рисою господарської діяльності є її організований характер. За висловом Г. Л. Знаменського господарювати – означає раціонально організувати взаємодію продуктивних сил²⁰. Найпоширеніший спосіб здійснення господарської діяльності – шляхом створення юридичної особи – вимагає організації відокремленого суб'єкта, наділення його майном, упорядкування його управління, створення механізму прийняття та реалізації господарських рішень, узгодження взаємних відносин між засновниками (учасниками) та юридичною особою. Відповідно, конфлікти, що виникають в означеній сфері, є господарськими, незважаючи на те, що їх учасниками часто можуть бути фізичні особи (засновники, учасники, вкладники, посадові особи). Недарма спеціальним рішенням законодавця корпоративні спори віднесені до компетенції господарських судів. Отже, у господарському спорі відображається організованість відносин, в яких він виникає²¹. О. П. Подцерковний підкреслює, що духу господарського права відповідає турбота про розвиток економічної системи загалом, економічна зумовленість права, порядок у господарській сфері, сприйняття підприємства не як майна, а як соціального організму, нарешті, узгодження приватних і публічних інтересів у правовому регулюванні²².

Аналізуючи особливості господарського процесу, необхідно зазначити, що з 1 травня 2016 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів» від 7 квітня 2015 р. № 289-VIII²³, яким у господарському судочинстві запроваджується нова категорія справ – справи у спорах між господарським товариством та його посадовою особою про відшкодування

збитків, завданих такою посадовою особою господарському товариству. Зокрема, позивачем у таких справах є господарське товариство, в інтересах якого подано позов про відшкодування збитків, завданих цьому товариству діями (бездіяльністю) його посадової особи. Право подати господарському суду позовну заяву від імені господарського товариства, а так само заяву про здійснення представництва позивача надано учаснику (акціонеру) цього товариства, якому сукупно належить 10 і більше відсотків статутного капіталу (простих акцій) товариства. Ці особи матимуть статус представника відповідного товариства.

Проведене дослідження демонструє, що при визначенні терміна «судовий захист прав інвесторів у сфері господарювання» доцільно врахувати необхідність узгодження приватних і публічних інтересів шляхом недопущення нанесення збитку економічному стану інвестора, забезпечення швидкого (своєчасного) розгляду спору, а також оприлюднення процесу й результату розгляду спору.

Підбиваючи підсумки проведеному аналізу, автор пропонує під судовим захистом прав інвесторів у сфері господарювання розуміти здійснювану відповідно до встановленої підвідомчості й підсудності діяльність судових органів, спрямовану на попередження правопорушення, відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав і законних інтересів інвесторів шляхом відкритого, справедливого і швидкого розгляду даної категорії спорів.

¹ Таликін С. А. Формування поняття господарського спору в контексті належної господарської юрисдикції / С. А. Таликін // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 466–472. – С. 471.

² Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 47. – Ст. 646.

³ Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 24 жовтня 2011 р. № 10 // Вісник господарського судочинства. – 2011. – № 6. – С. 13.

⁴ Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 р. № 93/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.

⁵ Господарський процесуальний кодекс від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

⁶ Ломакіна О. А. Господарсько-правові засоби та форми вирішення інвестиційних спорів / О. А. Ломакіна // Гуманітарний вісник НУК. – 2013. – Вип. 6. – С. 162–171. – С. 165.

⁷ Кравчук Г. Іноземний капітал приходить у ті країни, де є умови для його ефективного функціонування та захисту, зокрема судового / Г. Кравчук // Юридична газета. – 2015. – № 7 (453).

⁸ Злакоман І. М. Господарсько-правові засоби та форми вирішення інвестиційних спорів : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарське процесуальне право» / І. М. Злакоман. – Одеса, 2011. – 199 с. – С. 160.

⁹ Крупко С. И. Инвестиционные споры между государством и иностранным инвестором / С. И. Крупко. – М. : БЕК, 2002. – 272 с. – С. 16–17.

¹⁰ Щербіна В. С. Деякі проблеми удосконалення господарського та господарського процесуального законодавства / В. С. Щербіна // Право України. – 2010. – № 8. – С. 13–19. – С. 17.

¹¹ Злакоман І. М. Особливості розмежування компетенції між загальними та господарськими судами України з вирішення інвестиційних спорів / І. М. Злакоман // Актуальні проблеми держави і права – 2011. – Вип. 58. – С. 505–511. – С. 506.

¹² Кравчук Г. Вказана праця.

¹³ Господарський процесуальний кодекс від 6 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.

¹⁴ Рабенко С. Л. Третейське судочинство як альтернативна юрисдикційна форма захисту прав суб'єктів господарювання / С. Л. Рабенко // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 362–366. – С. 362.

¹⁵ Таликін С. О. Ознаки господарської процесуальної форми як судової форми захисту прав та інтересів / С. Таликін // Юридична Україна. – 2012. – № 9. – С. 87–94. – С. 89.

¹⁶ Амельченко М. В. Захист прав суб'єктів господарювання в судовому процесі та у виконавчому провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 / М. В. Амельченко; НАН України, Ін-т екон.-правових досліджень. – Донецьк, 2001. – 188 с. – С. 26.

¹⁷ Притика Д. М. Організаційно-правові засади становлення і діяльності господарських судів України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Д. М. Притика; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2003. – 26 с. – С. 26.

¹⁸ Мамутов В. К. Экономика и право : сб. науч. тр. / В. К. Мамутов. – К. : Юринком Интер, 2003. – 544 с. – С. 343.

¹⁹ Побирченко И. Г. Хозяйственные споры и формы их разрешения : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : спец. 1.2.719 / И. Г. Побирченко; Харьковск. юрид. ин-т. – Х., 1971. – 44 с. – С. 11.

²⁰ Хозяйственное право: учеб. / В. К. Мамутов, Г. Л. Знаменский, В. С. Хахулин и др. – К. : Юринком Интер, 2002. – 912 с. – С. 12.

²¹ Таликін С. А. Формування поняття господарського спору в контексті належної господарської юрисдикції / С. А. Таликін // Форум права. – 2014. – № 1. – С. 466–472. – С. 469.

²² Подцерковний О. П. Про необхідність підвищення уваги до методології тлумачення господарського законодавства / О. П. Подцерковний // Право України. – 2010. – № 4. – С. 265–274. – С. 267.

²³ Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів : Закон України від 7 квітня 2015 р. № 289-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 25. – Ст. 1331.

Резюме

Хрімлі О. Г. Поняття судового захисту прав інвесторів у сфері господарювання.

У статті запропоновано категорії інвестиційних спорів у сфері господарювання, які підлягають вирішенню в судовому порядку. Обґрунтовано, що вилучення господарсько-управлінських спорів із юрисдикції господарського суду веде до недос-

татнього врахування особливостей господарювання. У статті на основі проведеного аналізу теоретичних наробок і норм законодавства України автор пропонує під судовим захистом прав інвесторів у сфері господарювання розуміти здійснювану відповідно до встановленої підвідомчості й підсудності діяльність судових органів, спрямовану на попередження правопорушення, відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав і законних інтересів інвесторів шляхом відкритого, справедливого і швидкого розгляду даної категорії спорів.

Ключові слова: судовий захист прав інвесторів у сфері господарювання, законні інтереси, підвідомчість, приватні інтереси, публічні інтереси.

Резюме

Хримли А. Г. Поняття судової захисти прав інвесторів в сфері хозяйствования.

В статье предложены категории инвестиционных споров в сфере хозяйствования, подлежащие разрешению в судебном порядке. Обосновано, что изъятие хозяйственно-управленческих споров юрисдикции хозяйственного суда ведет к недостаточному учету особенностей хозяйствования. В статье на основе проведенного анализа теоретических наработок и норм законодательства Украины автор предлагает под судебной защитой прав инвесторов в сфере хозяйствования понимать осуществляемую в соответствии с установленной подведомственностью и подсудностью деятельность судебных органов, направленную на предупреждение правонарушения, восстановление (признание) нарушенных (оспариваемых) прав и законных интересов инвесторов путем открытого, справедливого и быстрого рассмотрения данной категории споров.

Ключевые слова: судебная защита прав инвесторов в сфере хозяйствования, законные интересы, подведомственность, частные интересы, публичные интересы.

Summary

Khrimli O. Notion of judicial protection rights in economic sphere.

Categories of investment disputes in economic sphere are offered in the article that are subject to resolution in judicial proceedings. It is substantiated that the withdrawal of economic and administrative disputes from jurisdiction of economic court leads to insufficient consideration of specific features of economic management. On the basis of the performed analysis of theoretic exploratory studies and norm of the legislation of Ukraine the author in the article offers to understand under judicial protection of investor rights in economic sphere the activity of judicial authorities performed pursuant to the set jurisdiction and amenability directed to prevention of violation of right, renewal (recognition) of violated (disputable) rights and legal interests of investors by means of open, fair and quick consideration of this category of disputes.

Key words: judicial protection of investor rights in economic sphere, legal interests; jurisdiction, private interests, public interests.

УДК 347.122/347

О. В. ШИНКАРУК

Олександра Василівна Шинкарук, кандидат юридичних наук, доцент Національного університету Біоресурсів і природокористування України

ПОРУШЕННЯ ПРАВА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ НА ДІЛОВУ РЕПУТАЦІЮ

Вітчизняна судова практика свідчить, що у справах з питань ділової репутації юридичних осіб існують різні підходи до формулювання протиправних діянь. Найбільш поширеними є використання термінів «порушення права на ділову репутацію», «приниження ділової репутації» і «погіршення ділової репутації». Останні два терміни не завжди визначають поняття, під якими однозначно розуміється здійснення винною особою певних протиправних діянь, оскільки ділова репутація може змінюватися унаслідок діяльності самого носія ділової репутації, у результаті неналежного виконання ним функцій, зобов'язань, погіршення якості товарів (робіт, послуг), що виробляються (здійснюються, надаються) такою юридичною особою тощо.

Як бачимо із назви статті, подібні випадки «самотійного» пониження чи погіршення ділової репутації юридичної особи залишаються поза предметом дослідження. Відповідно, досліджуються випадки, коли поза бажанням юридичної особи її ділова репутація зазнає втрат унаслідок неправомірних діянь з боку третіх осіб, зокрема через поширення негативної інформації про юридичну особу або ж неправомірне використання фірмового найменування, знака для товарів та послуг тощо.

Серед наукових досліджень, які стосуються порушення права юридичної особи на ділову репутацію, більшість присвячені деліктам, пов'язаним з господарською діяльністю юридичних осіб. У цьому напрямі, наприклад, О. В. Безух пропонує власне розуміння поняття ділової репутації суб'єкта господарювання, неправомірне використання якої створює акт недобросовісної конкуренції як «суспільно-позитивної оцінки з боку партнерів та споживачів сукупності специфічних якостей господарюючого суб'єкта та його продуктів, яка надає переваги в конкуренції та додаткові прибутки без збільшення обсягу активних операцій»¹.

Нагомість В. С. Кулішенко пропонує розуміти правопорушення неправомірного використання ділової репутації суб'єктів господарювання в конкуренції як «протиправну поведінку суб'єкта господарювання, що